

1 Metsät apuna ilmastonmuutoksen torjumisessa

Metsillä on ilmastonmuutoksen torjunnassa tärkeä rooli, koska ne sitovat itseensä ihmisten aiheuttamia hiilidioksidipäästöjä. Metsät ympäri maailmaa ovat kuitenkin uhattuina. Liialliset metsähakkuut ovat merkittävä syy ihmiskunnan aiheuttamaan ilmastonmuutokseen. Ilmastonmuutoksen näkökulmasta myös Suomessa hakataan metsää liikaa.

Miksi metsiä hakataan? Metsähakkuut liittyvät siihen, että metsiä hakataan viljelys- ja laidunmaiksi. Metsiä hakataan myös siksi, että puuta jalostetaan ja siitä tehdään myytäväksi erilaisia tuotteita ja tavaroita, joista osa on kertakäyttöisiä. Metsien hakkuilla on lähes aina taustalla jokin taloudellinen syy.

Miten metsät auttavat ilmastonmuutoksen torjumisessa? Puu sitoo hiilidioksidia itseensä, kun se kasvaa. Tämä liittyy kasvien eli tässä tapauksessa puiden yhteyttämiseen. Puiden kasvaessa niihin sitoutuu suuria määriä hiilidioksidia. Koska hiilidioksidi lämmittää ilmakehää, hiilen siirtyminen ilmakehästä metsiin ja puihin vastaavasti viilentää ilmastoa. Metsät auttavat tehokkaasti ehkäisemään maapallon lämpötilan nousua ja ilmastonmuutosta. Mitä enemmän metsiä hakataan, sitä vähemmän niihin sitoutuu hiiltä. Aina kun metsästä kaadetaan puuta, niiden yhteyttäminen ja samalla hiilen sitominen pois ilmakehästä loppuu. Puut kasvavat erittäin hitaasti, joten taimen istuttaminen ei ilmastonmuutoksen näkökulmasta korvaa vanhaa ja kookasta puuta.

Yksi merkittävä syy ilmastonmuutokseen on se, että metsiä on maapallolla jäljellä liian vähän ja erityisesti vanhoja, koskemattomia metsiä on vähän. Vanha, monimuotoinen metsä torjuu ilmastonmuutosta paremmin kuin nuori talousmetsä. Voimakkaan metsätalouden seurauksena suuri osa vanhoista Suomen metsistä on muutettu talousmetsäksi. Toisaalta myös ilmastonmuutos saattaa tulevaisuudessa heikentää metsien tilaa esimerkiksi rankkasateiden, kuivuuden, tulipalojen sekä tuhoeliöiden vaikutuksesta. Nopeat ja kattavat metsien suojelutoimenpiteet ovatkin nyt tärkeitä ja toimia tarvitaan nopeasti. Monet ihmiset eri puolilla maailmaa ovat aktivoituneet asian suhteen ja erityisesti nuoria on lähtenyt viime aikoina paljon mukaan. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja metsien suojelemiseksi tarvitaan kaikkia.

Metsätalous = puiden kasvatusta ja korjuuta myyntiä varten tavoitteena taloudellinen voitto

2 Metsä on eläinten, hyönteisten ja kasvien koti – monet lajeista ovat uhattuina

Metsien liialliset hakkuut ja harvennukset ovat johtaneet siihen, että metsätalous on Suomessa suurin yksittäinen uhkatekijä luonnon monimuotoisuudelle – useita satoja lajeja on uhanalaistunut (eli vaarassa hävitä) Suomesta metsätaloustoimenpiteiden seurauksena.

Metsätalouden seurauksena metsien puulajisuhteet ovat muuttuneet Suomessa voimakkaasti. Lehtipuiden määrä on vähentynyt koska talousmetsissä halutaan kasvattaa taloudellisesti arvokkaampia kuusia ja mäntyjä. Samalla ovat vähentyneet lehtipuita tarvitsevien lajien elinmahdollisuudet. Kun metsän annetaan kasvaa rauhassa, niin siellä kasvaa usein sekaisin erilaisia ja monen kokoisia puita, monenlaisia kasveja ja sieniä sekä paljon eläimiä ja hyönteisiä. Voimakkaan metsätalouden seurauksena metsämaisema taas yksipuolistuu. Usein metsänomistajat kasvattavat vain niitä puulajeja, joita metsäteollisuus eniten haluaa.

Yksi luontaisesti metsään kuuluva piirre on kuolleen lahopuun suuri määrä. Kuollutta puuainesta käyttävät elinympäristönään ja ravintonaan tuhannet eliölajit sienistä hyönteisiin ja sammalista lintuihin. Talousmetsässä pääsääntöisesti poistetaan puut ennen niiden luonnollista kuolemaa ja siksi lahopuun määrä on vähentynyt reilusti alle kymmenesosaan luontaisesta. Suuri joukko lajeja on uhanalaistunut, koska ne tarvitsevat lahopuuta elääkseen. Vanhojen metsien myötä metsämaisemasta ovat kadonneet myös vanhat elävät puuyksilöt. Monet lajit tarvitsevat isoja järeitä puita, jotka ovat kasvaneet pitkään, jopa satoja vuosia. Niitä tarvitsevat esimerkiksi suuret petolinnut pesäpuikseen sekä hyvin hidaskasvuiset ja vakaita oloja vaativat jäkälät kasvualustakseen. Luonnollisessa tilassa metsässä onkin nuoria ja vanhoja puita sekaisin. Monet kasvit, eläimet ja hyönteiset eivät pärjää yksipuolisessa talousmetsässä.

Luonnostaan laajoista yhtenäisistä vanhoista metsistä muodostunut metsämaisema on pirstoutunut avohakkuiden ja nuorten metsien erottamiin pinta-alaltaan pienempiin vanhojen metsien saarekkeisiin. Esimerkiksi liito-orava, hömötiainen ja töyhtötiainen tarvitsevat pinta-alaltaan laajoja, yhtenäisiä vanhoja metsiä. Niissä ne voivat liikkua pedoilta turvassa ja löytää riittävästi suojapaikkoja ja ruokaa. Vanhojen metsien pienemmät saarekkeet eivät riitä, kun elinalueen pitäisi olla laaja. Jos näitä ja muita uhanalaisia lajeja halutaan auttaa, tulisi meidän suojella isompia pinta-aloja metsää hakkuilta. Lisäksi metsien hakkuissa tulee jättää paikoilleen enemmän vanhaa metsää. Uhanalaisten lajien pelastaminen ei vielä ole myöhäistä, mutta vaatii nopeita toimia. Puu on moneen sopiva materiaali, jonka käyttöä ei tarvitse kokonaan lopettaa. Emme kuitenkaan voi jatkaa nykyistä hakkuutahtia, jos haluamme pelastaa Suomen uhanalaiset lajit. Rajoittamalla hakkuita pystytään tehokkaasti auttamaan uhanalaisia eläimiä, hyönteisiä ja kasveja, joiden koti metsä on.

Avohakkuu = metsiköstä kaadetaan kaikki tai lähes kaikki hakkuualueen puut

Suomessa elävistä pöllölajeista osa on nykyisin uhanalaisia.

3 Ratkaisu: Kiertotalous – puutuotteissa laadun tulee korvata määrä

Puu on hyvä ja ympäristöystävällinen materiaali, kunhan sen tuotanto eli metsätalous ja jalostus teollisuudessa ovat kestäväällä pohjalla. Erityisen tärkeää on, että puuta käytetään lähinnä pitkäikäisiin tuotteisiin, joita voidaan hyödyntää monta kertaa. Järkevää puunkäyttöä ovat esimerkiksi puurakentaminen ja aikaa kestävät puuhuonekalut. Kertakäyttöä edustavat taas esimerkiksi paperit ja pakkauskartongit.

Kertakäyttöisyys ei ole kiertotalouden mukaista toimintaa. Kiertotalouden periaatteiden mukaisesti myös metsä ja puut tulee nähdä arvokkaina luonnonvaroina, joita ei tuhlaata. Kiertotalouden mukaiset puutuotteet ovat aina kierrätyskelpoisia ja pitkäikäisiä. Jo tuotteiden suunnitteluvaiheessa on mietittävä tarkkaan, miten tavaraa voi tulevaisuudessa huoltaa ja korjata ja mitä tavaramalle tapahtuu käytön jälkeen. Tämä koskee kiertotaloudessa kaikkia tavaroita, myös puusta tehtyjä.

Tällä hetkellä yli puolet Suomen metsistä hakatusta puusta käytetään sellun eli paperimassan valmistukseen. Puuta päätyy sivutuotteena paljon myös poltettavaksi energiatuotannon raaka-aineeksi. Kasvavan puun käyttö energiaksi aiheuttaa tuotettua energiayksikköä kohti jopa enemmän hiilidioksidia kuin fossiilisten polttoaineiden käyttö. Nykyinen metsien hakkuutaso on johtanut mm. metsien ja soiden elinympäristöjen ja -lajiston uhanalaistumiseen ja vesistöjen laadun heikkenemiseen. Nykyinen metsätalous ei näin ollen ole kestävää, eikä sitä voida kestävästi lisätä. Ihmiset tuskin ovat kuitenkaan valmiita luopumaan kaikista tavaroistaan. Yhden ratkaisun tähän tarjoaa kiertotalous, jossa tavoitteena on, että luonnonvarojen käyttö vähenee, koska kaikki tavarat ovat pitkäikäisiä, huollettavia ja kierrätettäviä. Tavaroita omistetaan yhdessä, vuokrataan ja lainataan. Tästä seuraa, että luonnonvaroja tarvitaan nykyistä vähemmän.

Kasvavan ja hiiltä sitovan puun kaataminen kertakäyttöä tai energiantuotantoa varten kiihdyttää ilmastonmuutosta. Kertakäyttöiset puutuotteet saattavat tuoda yrityksille taloudellista voittoa, mutta ne aiheuttavat suurta vahinkoa luonnolle. Kertakäyttömuovin korvaaminen kertakäyttöpuulla ei ole ratkaisu ongelmiin. Kertakäyttötuotteiden kulutusta on kaikin tavoin vähennettävä – paperilehden sijaan kannattaa lukea sähköisiä julkaisuja, kertakäyttömukin sijasta käyttää kestäviä, pestäviä astioita ja ylimääräisiin pahvikerroksiin pakattuja nettikaupan heräteostoksia kannattaa välttää. Tavaroita voi myös vuokrata, lainata ja kierrättää ja se, jos mikä, on kiertotalouden mukaista toimintaa. Mitä vähemmän kertakäyttöisiä puutavaroita ostetaan, sitä enemmän säästetään puuta ja meille kaikille elintärkeitä metsiä.

